A zöldszakállú király előadás plakátja és szórólapja (tervező Trifusz Péter)

A zöldszakállú király. A maszkok mögött: Varga Péter és Pfeifer Zsófia

Ölbei Lívia

FÉLIG FÉNYBŐL, FÉLIG SÖTÉTSÉGBŐL

A MESEBOLT BÁBSZÍNHÁZ BEMUTATÓI

Előhang

A Kovács Géza vezetésével működő szombathelyi Mesebolt Bábszínház ma az ország egyik legjobb műhelye, amelynek előadásait a sokféleségben a magas minőség és az új utak, együttműködések állandó – és nemegyszer kockázatos – keresése jellemzi. Íme a bizonyíték: A *zöldszakállú király*, a *Lila fecske* és a *Fehér Ló Fia* – a 2016/17-es évad őszi szezonjának három előadása; nem csak gyerekeknek. Utólag a váratlan felfedezés: mindháromban különleges szerepe van a női – vagy „lányos" – nézőpontnak. A *zöldszakállú király* színpadi történetében az okos királyné finoman folyton aláássa, megkérdőjelezi a népmesék eredendően férfiközpontú világképét. A *Lila fecske* csodálatos, eleven játékosságában a ráadásul többségben lévő, kantáros-rövidnadrágos lányok néha „huncutkodnak" az egy szem fiúval; és ezt huncutságot a nézőtéren helyet foglaló 4-5 éves kislányok azonnal észreveszik, hangot adnak neki (így aztán leesik a tantusz a felnőtt nézőnek is). A meseboltos *Fehér Ló Fia*-változatban az ősbűnt a címszereplő szülőanyja követi el: ő szabadítja a világra a fényt elnyelő sárkányokat. Nézzük sorban!

Kerek a káposzta

Tanítani kellene – de nem lehet – azt az összhangot, kedvességet és összeszokottságot, amely a Ziránó Színház kétszemélyes, házastársi társulatából árad. Pfeifer Zsófia és Varga Péter színre lép, és máris megteremtődik az a tapinthatóan puha, életszagú és mesebeli légkör, amelyben, mint valami kényelmes karosszékben – vagy káposztában – jó elhelyezkedni. Ezt tettük a Ziránó és a Mesebolt Bábszínház koprodukciós előadásának szombathelyi premierjén. Persze a Ziránó és a Mesebolt „összeszokása" se most kezdődött. A *zöldszakállú király*-előadást együtt találták a káposztaföldön.

Illetve első körben nem is a káposztaföldön, hanem a népmesék színpompás és kimeríthetetlenül gazdag birodalmában: A *zöldszakállú király*t Illyés Gyula is fölvette *Hetvenhét magyar népmese* című gyűjteményébe. Az alaptörténet az új bábjátékos változatban voltaképpen teljes egészében megmaradt, de a benne fontos szerepet játszó egyetlen káposztalevél nyomán (amelyből a királyfinak darutollas kalapot kell készítenie, ez az Ördögkirály első feladványa) Veres András író-dramaturg a bábszínészekkel együtt fölnevelt egy kerek, egész, sokértelmű káposztát. Állandó mozgásban lévő világmodellé, metaforává: a játék és a mesélés, a folyton születőben lévő történet kiapadhatatlan forrásává válik a hottói-szombathelyi feldolgozásban a káposzta. Öröm nézni, ahogy kibomlik: *„…egyik meselevél a másik alatt…"* Éppen azért, hogy eredeti jelentése, jelentősége újra nyilvánvalóvá váljon, a meséhez ma már szükség van a „meséről való mesére" is. Ezt a kerettörténetet, „metamesét" érzékelhetően direkt a Ziránó-társulatra, a két játékos személyes kapcsolatára szabta-hangolta Veres András, szerzői és rendezői minőségében egyaránt. Bátran megtehette: Pfeifer Zsófia és Varga Péter magától értetődő természetességgel, utánozhatatlan, közvetlen bájjal közlekedik a történet két szintje, a játék és a narráció között. A játék és a narráció között fönntartott folyamatos átjárás pedig a további határátlépésekre (pl. fenn és lenn) és párhuzamokra (szülők és gyerekek) is ráirányítja a figyelmet.

A meséhez – és a meséről való meséhez – tökéletes keretet-alapot tervezett Grosschmid Erik. A díszlet olyan, mint valami óriásira növesztett, kerek talpon álló, forgatható asztali tükör – vagy világmodell (vagy káposzta). A színészek hátul, középen, a fekete függöny mögül lépnek be a játéktérbe a Mesebolt kuckószerű kamaratermében, a függönyt gondosan újra összehúzzák maguk után: ez itt egy másik világ. Előrejönnek a nézőtérig, egészen közel a közönséghez. Beszédbe elegyednek velünk. Látszólag semmi játék, semmi teátrális gesztus. Csak egy kedves „jó napot kívánok". Vissza kell

köszönni. Péter és Zsófia hozzánk beszélnek, egymásnak adják a szót, a labdát (és a káposztát).
Péter: Örülök, hogy ilyen sokan eljöttetek. Képzeljétek, találtunk valamit.
Zsófia: Tudjátok, hol találtuk ezt a valamit?
Péter: Szerintem nem fontos, hogy hol találtuk. Találtuk és kész.
Zsófia: Roppant lényeges, hogy hol találtuk. A dolgok helye nagyon fontos.
Péter: Szóval egy mesét találtunk.
Zsófia: Egy mesét találtunk, a káposztaföldön.
…és máris benne vagyunk a szemünk láttára, fülünk hallatára kibomló mesében – és a mesét továbbgördítő, finoman tanító, ironikus és önironikus zsörtölődésben. Hogy például a király vándorol (mert egy királynak joga van a vándorláshoz), vagy inkább császkál, esetleg kóricál a szakálla után, az komoly elvi probléma. Az előbbi a férfi horizontja, az utóbbi kettő a nőé. A tizenhét évig tartó királyi vándorlás (császkálás, kóricálás, sőt: csavargás) kiemelése pedig észrevétlenül mitologikus távlatot ad a mesének: valahol az idők mélyén fölsejlik a fényhozó Odüsszeusz, amint hosszú évekig várakoztatja feleségét, Pénelopét, miközben nehezen áll ellen a szirének csábításának. (Nem kell mondani, hogy az igazán jó gyerekelőadás a felnőtteknek is igazi élvezet. És hogy Zöldszakállból könnyen Kékszakáll lehet, és még az ajtónyitogatás is stimmel.)
A csábítás, vagy inkább zsarolás itt a víztükör (!) alól fölbukkanó, polip- vagy pókszerű Ördögkirálytól érkezik, az eredeti mese szerint is: az ördög pedig azt a valamit kéri a hazaigyekvő vándorkirály birodalmából, amiről a király nem tud. Csakhogy a valami valaki: az időközben tizenhét éves ifjúvá serdült királyfinak kell elindulnia – és kiállni minden próbát, hogy aztán felnőttként térhessen vissza a pokoljárásból. De hát „ha nincs baj, nincs mese" sem. Úgyhogy most már nincs más dolgunk, mint ámulni a mesék bölcsességén, drukkolni a királyfinak, meg a próbatételekben segítségére siető Ördögkirálylánynak – és gyönyörködni az élőjátékon túl kézibábokkal, kesztyűbábokkal (utóbbiak az emberszereplők) operáló, folyton megduplázódó szép játékban, ahol a színház és a mese törvényei szerint „mindenből lehet minden". Például káposztaléből sarkantyú, tiszta vízből rézfokos, bánatból boldogság. Káposztából – történet. Mint egy falat kenyér.
A francia mesékben gyerekeket szoktak találni a káposztaföldön, a Ziránó és a szombathelyi bábszínház mesét talált. De hát a mese olyan, mint egy ősöreg újszülött: dédelgetni, nevelgetni kell, vigyázni rá – aztán útnak engedni, hadd guruljon. Kerek a káposzta – kerek a világ.
(*A zöldszakállú király.* Írta és rendezte: Veres András, Tervező: Grosschmid Erik, Zene: Takács Dániel, Szereplők: Varga Péter, Pfeifer Zsófia. Bemutató: 2016. október 23.)

Fecske-misztérium

Bár a gyerekeknek (óvodásoknak, kisiskolásoknak) egyáltalán nem okoz gondot a jól működő bábszínpad jelhasználatának gyors dekódolása, a szombathelyi Lila fecske-bemutató egészen különleges hatást váltott ki a közönség legfiatalabbjaiból: az első pillanatokban megkezdődő – és a továbbiakban sem szűnő, legföljebb föl-fölbugyborékoló, aztán elhalkuló – gyöngyöző, boldog, röptető kacagást. Honnan ez a ritkán tapasztalható, tiszta öröm?
A Nemes Nagy Ágnes jól összeválogatott verseiből-verseire fölépülő, ezekből kivirágzó Lila fecskeelőadás megszületésének apropója a költő (a költőnőt kikérte, kikérné magának) halálának 25. évfordulója. Ha egyáltalán kell különösebb, keresett alkalom ahhoz, hogy Nemes Nagy Ágnes gyerek/versvilága bábszínpadra kerüljön (Bors néni úgyis ott van, most már mindig). Persze, a Lila fecske után könnyen beszélünk. Veres András dramaturgi-szerkesztői munkája és rendezése, a tervező és a színészek teljesítménye: igazi heurékaélmény. A szövegkönyv két ciklus, minden bizonnyal A gondolj-rám-virág címmel Nemes Nagy Ágnes gyerekverseiből sok évvel ezelőtt összeállított kötet két ciklusa – Madarak, Gyerekek – verseiből válogat, plusz titokban belekerült a finoman indázó asszociációs láncba néhány Bors néni-passzus (nem is olyan kevés). Ha madarak és gyerekek, akkor rögtön Dosztojevszkij Miskin hercege. A félkegyelmű-regényben Miskint úgy csivitelik körül a gyerekek – akikkel mindig szót ért –, mint a madarak. A gyerekek

Jelenetek A zöldszakállú király előadásából: a díszlet – jól működő világmodell

A *Lila fecske* című előadás plakátja és szórólapja (tervező Trifusz Péter)

Jelenet a *Lila fecske* című előadásból

Miskin számára: madarak. Messzire mutató metafora. Csak egy apró lépés, hogy elérjük a madarakkal beszélgető Szent Ferencet, akinek képe nem csak a madarak miatt tűnik át Miskin áttetszőségében nagyon bonyolult figuráján. Mindezt megemlíteni azért fontos, mert a Lila fecske-előadást – miközben szépen, szellemesen, játékosan váltanak folyton szerepet, funkciót benne a tárgyak – az első pillanattól áthatja valami különös ártatlanság, tisztaság, égi-földi harmónia, derű; hovatovább szakralitás. A tárgyakon túl lappangó szakralitás alapvetően nyilván a versek sajátja. A rendezés, a tervezés és a játék érdeme, hogy ezt a „komplex megfoghatatlanságot" képes érzékeltetni a puritán, stilizáltságában konkrét, konkrétságában stilizált bábszínpadon. A heuréka-élmény mélyén az a fölismerés van, hogy de hát Nemes Nagy Ágnes költészete – és ebből a szempontból főleg nincs különbség gyerekvers és felnőttvers között – bábszínpadra termett. A kulcs: az objektív líra. Anélkül, hogy irodalomtudományi definíciók között próbálnánk eligazodni (nem is ez a dolgunk), idézzük Nemes Nagy Ágnest, aki a Kabdebó Lórántnak adott nagyinterjúban beszél arról, hogy miképpen talált rá – szemben az alanyi költészettel – az objektív lírára; és ő maga mit ért objektív lírán. (Az interjú Az élők mértana című NNÁ-kötetben is megjelent.) Az objektív líra ezek szerint „az első személynek a kiemelése a vers középpontjából". Ez pedig azt jelenti, hogy „az a lírai én ezentúl másutt van. Sőt esetleg nincs is jelen". Az első személy a vers középpontjában és az első személy kiemelése a vers középpontjából tulajdonképpen erőfeszítés nélkül párhuzamba állítható a színház és a bábszínház között alapvetően létező különbséggel. A Lila fecske-előadás mindenesetre ebben az értelemben az „objektív líra" csodálatos megnyilvánulása: az első személy – a színész – úgy engedi át a terepet, a középpontot a tárgyaknak, hogy észrevétlenül, elegánsan, nagy biztonsággal uralja valamennyit. Nemes Nagy Ágnes azt mondja, hogy ami a költészetben architektonikus, közel van hozzá, saját „objektív líra"-meghatározásában kiemeli „a fogható, látható, tapasztalható tárgyaknak és helyzeteknek" a fontosságát, különféle „personák" (például dramatis personae) jelenlétét a versben.

Éppen innen, egy tökéletes minidrámától indul a Lila fecske-előadás, amelynek a klasszikus értelemben véve története, cselekménye természetesen nincsen; és mégis van. A nyitóvers – a Madarak – a mesék mondhatni ősidőktől fogva létező alaphelyzetét vázolja föl: a hősnek kötelezően ki kell lépnie addigi világából, útra kell kelnie. Meg kell ismernie önmagát, próbákat kell kiállnia, fel kell fedeznie a világot. Íme: „Mennyi fényes, szép madár! / Nem tudod, hogy merre száll? / Honnan jönnek? / Nem tudom. / … / merre mennek, megtudom, / és ha bírom, elmesélem." Már ebben a nyitójelenetben megteremtődik az a tiszta és szép sokértelműség, amely az egész előadásnak sajátja. A színészek kintről érkeznek a Meseboltkamarateremben: a nézőtér mellett húzódó, feketével borított védőkorlát – bábos paraván? – mögött kezdik el mondani, suttogni, csivitelni, ritmus és értelem lüktető, sziporkázó játékosságában a verset. Egyszer csak kibukkan a fejük az alkalmi paraván mögül – madarak az ágon, madarak a villanydróton –; innen, a közönség mellől, mellőlünk érkeznek meg aztán a játéktérbe: gyerekszoba, játszótér – mindkettő és egyik sem. Szellős, architektonikus szerkezet, sokfunkciós váz, hintákkal, labdákkal, zugokkal, mélységekkel és magasságokkal. És élő zenével: a háttérben megbújik a zongora, akkor szól, amikor kell. Ha jobban megnézzük, a játéktér valahonnan távolról a középkori misztériumjátékok függőlegesen háromosztatú – mert a sértetlenül kerek világot leképező – szerkezetét őrzi. A pokol riadalma természetesen hiányzik, de megvan a fölfelé törekvő, ott óvatosan szétnéző ámulat – és bujkál itt-ott valami kimondhatatlan, álomszerű, mégis tapintható, megérzékelhető fájdalom-sejtelem is. A folyton változó, mégis egyben, egységben tartott funkcionalitást a versek és a képzelet képei és ritmusa szabályozzák. Mert a versek „konkrétsága" és „tárgyiassága" sohasem illusztratív vagy didaktikus: a gyermeki játékosságot mozgató „minden lehet minden" elve – és valami elementáris kíváncsiság, hétköznapi ámulat határozza meg az előadás működését. Így lehetséges, hogy a vidám színekben

pompázó filctölcsérek hol manósüvegként, hol kesztyűbáb-madárcsőrként szolgálnak, a zápor a labda-dobok hasán kopog, a szobában álldogáló boldog lámpa („Mert a lámpák boldogok") szerepét pedig maga Kovács Bálint játszhatja el: orra a gomb, tágra nyíló szeme a fény. A ritmus, a lüktetés a gyerekversek egyik legfontosabb tényezője, beleértve az ismétlődést is. Az ismétlés azonban egy másik szövegszinten – főleg, ha színházról van szó – a komikum alapvető forrása: ez a réteg is gyönyörűen működik a szombathelyi előadásban.

A három színész együttműködése, összjátéka – amely az egyéni villanásokat is bőven megengedi – példaszerűen pontos és szép; ahogy azt a Meseboltban megszokhattuk. Lehőcz Zsuzsa és Kovács Bálint mellett most először lépett itt színpadra – és tulajdonképpen közönség elé – a Kaposvári Egyetem színészhallgatója, Dér Mária. Egyrészt maximálisan megfelel a sokrétű – és számára szokatlan, ezidáig abszolút ismeretlen – feladatnak. Másrészt érdekes módon éppen az ő, tapasztalatlanságból eredő, alig-alig észrevehető, pici nehézkessége mutatja meg, hogy mi mindenre képesek a szombathelyi társulat bábszínészei: a testükkel, a hangjukkal, a lényükkel, a tárgyakkal. A három álombeli, zenés-madaras jellemrajz egyszerűen telitalálat: Kovács Bálint a „tűzről pattant" tulipános fekete hattyú („mint a láng és mint a szén"), Dér Mária a fatörzshöz hasonlatos lappantyú („láttam, láttam"). Lehőcz Zsuzsa pedig imádnivaló, kacér kuplét (igen, vérbeli kuplét!) csinál a dalszövegnek ugyanolyan csodálatos Lila fecske-versből: („Április volt, április, én hagytam ott végül is"). Nincsenek véletlenek: Lator László mesélte egy rádiós emlékezésben, amelynek Albert Zsuzsa révén írásos nyoma is maradt, hogy Nemes Nagy Ágnesnek *„volt egy gitárja, szeretett énekelni, sokszor én magam is vele énekeltem, mind a ketten gyerekkori emlékeinknek engedve, nagyon szerettünk zsoltárokat énekelni, és sok minden mást is. Ágnes nagyszerűen tudta előadni a 20-as évek kupléit, slágereit"*. Hát tessék!

A madarak jönnek, a madarak elhussannak: a Lila fecske-misztérium úgy ér véget, ahogyan elkezdődött. És megint elölről. Addig is: velünk marad a gyerekek bugyborékoló nevetése. Lángh Júlia számol be hasonló élményről Közel Afrikához című könyvében. Amikor a 90-es évek elején egy évre elszegődött óvónőnek a nigeri bozótfaluba, Illélába, egyszer sebgyógyító varázsigének vetette be Weöres Sándor versét, hogy *„őszi éjjel izzik a galagonya, izzik a galagonya". A gyerekek pedig „először lélegzet-visszafojtva hallgatták ezt a különös duruzsolást, aztán egycsapásra nevetni kezdtek, boldogan, felszabadultan (…)"*. És „ettől kezdve minden sebfertőtlenítéshez igényelték a magyar varázsszavakat". Weöres is, Nemes Nagy Ágnes is (ráadásul mindketten „újholdasok") azt tartotta, hogy minden kisgyerek költő. Mennyi fényes, szép madár! (Nemes Nagy Ágnes: *Lila fecske*. Rendező: Veres András, Tervező: Rumi Zsófia, Zene: Darvas Benedek és Ádám Rita, Mozgás: Fejes Kitty, Szereplők: Kovács Bálint, Lehőcz Zsuzsa, Dér Mária eh., Zenei közreműködő: Maronics Ferenc/Bak Orsolya. Bemutató: 2016. november 6.)

Mi van a hetvenhetedik szobában?

Kovács Géza éppen 25 évvel ezelőtt játszotta el a kecskeméti Ciróka Bábszínház Rumi László-rendezésében a *Fehérlófia* címszerepét. A szombathelyi *Fehér Ló Fia*-bemutató előtt (az írásmód a szerzőtől, Galuska László Páltól ered) a Mesebolt igazgatója elmondta, hosszú ideje készül arra, hogy előadást rendezzen a magyar népmesekincs *„talán leggyönyörűbb és legösszetettebb darabjából"*. Most eljött az idő. Ahogy a szombathelyi bemutató ajánlója mondja: *„A Fehér Ló Fia ősmese. Nemcsak azért, mert mitikus alkotórészekből építkezik, hanem azért is, mert olyan archaikus tartalmak jelennek meg benne, amelyek az emberiség legfontosabb közös emlékeit, értékeit hordozzák. Mint minden mítosz, beszél a kiválasztottságról, a hősiességről, az erő és a gyengeség viszonyáról, a káosz és a rend közötti örök harcról, de még a tél és a nyár, élet és halál váltakozásáról is. Nagyon-nagyon régi és ismerős történet. Egy fontos alapérték szólal meg benne: a hűség. (…) Mindannyian megéljük azt az érzést, hogy valami elromlott a világunkban. Jó lenne megjavítani. (…)"*

Lehet, hogy túl sokat vállalt – már előzetesen –

Jelenetek a *Lila fecske* című előadásból.
Gyerekszobában a világ – Rumi Zsófia játéktere.
A színen Lehőcz Zsuzsa, Kovács Bálint, Dér Mária

Trifusz Péter plakátja

A mitologikus anya

Világok harca – Oroszy Csaba látványvilágában.

az egyébként 6 éven felülieknek, de a középiskolás korosztálynak is ajánlott előadás. Mert bár az ezer változatban létező Fehérlófia-történetben – amelynek szombathelyi változatát Galuska László Pál Arany László és Illyés Gyula mesegyűjtéseinek felhasználásával írta meg – mindaz potenciálisan természetesen tényleg benne van, amiről az ajánló beszél, az eredmény ismeretében megkockáztatható: a kevesebb talán mégis több volna. Pontosabban az volna az igazi, ha a (felnőtt) néző maga hámozhatná ki ezeket a gondolati tartalmakat a működő előadásból. A gyerekközönségnek különben is a legtöbb, ami adható: a jól elmesélt történet. A „jól elmeséltségen" persze az adekvát színpadi működést kell érteni. Ha ez megvan, a többi „jön magától": befogadás, értelmezés, érzékenység, megérintettség kérdése. Mindent összevetve muszáj kimondani: a kockázatos és nagyszabású vállalkozás – a szép részletek ellenére – felemás eredményt hozott a Meseboltban. A mese a maga teljességében, pontos alkotói értelmezettségében nem tud megszületni, megtörténni a színpadon. A dráma helyett jórészt – a drámai csomópontokon is – epikus narratívát, színházilag alá nem támasztott kijelentéseket kapunk. Például abban az érzékeny pillanatban, amikor Fanyűvő-Fehér Ló Fia a hűtlen barátoknak megbocsát, és ezt a gesztust a halál megtapasztalásával indokolja: *„Megbocsátok. Amikor lent hagytatok… Akkor nagyon haragudtam. Gyűlöltelek benneteket. De aztán meghaltam, tudod… És akkor valahogy vége lett mindennek… És már semmi sem maradt abból, ami rossz volt.* (…)" És mert ennek a vallomásnak a pillanataiban színházi értelemben voltaképpen semmi nem történik, a magyarázat a „levegőben" marad: inkább hátborzongató, mint hiteles. Arról nem beszélve, hogy ezen az úton tovább- (vagy a történetben inkább „visszafelé") haladva értelmezhetetlenné válik a szombathelyi Fehér Ló Fia egy másik sarkalatos pontja: a mágikus-analogikus-mitikus gondolkodáson alapuló „meghaló, feltámadó isten" tematikájának-figurájának beemelése vagy legalábbis megsejtetése a keresztény mitológiát is megelőlegezi, de akkor mit kezdjünk a Csillagok háborújához (de akár a görög mitológiához vagy Freudhoz) is elvezető „én vagyok az apád"-slusszpoénnal? Hiszen ebben a Fehér Ló Fia-változatban a Sötétség Tizennégyfejű Sárkánya, az Aranyleány őrzője a végső összecsapás előtt színt vall, Fehér Ló Fia pedig levonja a mélyen emberi következtetést: *„Félig fényből és félig sötétségből vagyok hát. És döntenem kell fény és sötétség között."*

Fény és sötétség küzdelmében nagy szerepet játszik az előadásban a fények, színek testetlen, de világteremtő játéka. A Fehér Ló Fia díszletét-maszkjait-látványvilágát két szombathelyi alkotó: Oroszy Csaba festőművész, illetve a filmes (operatőr, rendező, fotós) Kaczmarski Ágnes tervezte. Mindketten a 2015/16-os évad végén bemutatott, problémafölvetésében a Fehér Ló Fiához hasonlítható *Töviskirály* című előadással (szerző: Galuska Pál László, rendező: Kovács Géza) debütáltak a Meseboltban. A Töviskirály-előadás jellegzetes tövismotívumai – finom jelzésként – mintha a Fehér Ló Fia világában vissza is köszönnének: Oroszy Csaba és Kaczmarski Ágnes nagy elhivatottsággal kezdték bábszínházi munkájukat. Az előadás hiányosságai részben mégis – nyilván kellő tervezői tapasztalat híján – a látvány működésében-működtetésében keresendők. Akkor is, ha a monstruózus, alaposan kidolgozott – és kizárólag a gazdag és gondosan megkomponált filmbejátszások-fényfestések által mozduló, mozdítható – díszlet híven követi a szerzői instrukciót: *„A kezdőkép olyan, mint Józsefváros atomtámadás után. (…) Leomlott ház, belátunk az emeletekre, a szobákba, a folyosókra. (…)"* Bár a minden ízében kidolgozott díszlet részletein elidőzik a szem – és a lifttel összekapcsolt alvilág-felvilág metaforája is azonnal érthető –, a látvány összében-egészében kellőképpen nem segíti a történet alakítását, megértését, értelmezését; inkább valahogy rátelepszik a mesére. (A verbalitás, látvány és játék tökéletes – ezáltal új, „negyedik" minőséget teremtő – működésére példa a Lila fecske-előadás.) A Fehér Ló Fia maszkos játék. A színészek korhoz csak az érzetek szintjén köthető „mesebeli" jelmezt és hozzá a vívósisakhoz hasonlóan használatos maszkot viselnek; többnyire futurisztikus-fantasztikus – vagy mitologikus –, az emberléptékűnél némileg nagyobb lények benyomását keltik. A legeltaláltabb,

Jelentek a *Fehér Ló Fia* című előadásból. Fotók: Trifusz Ádám

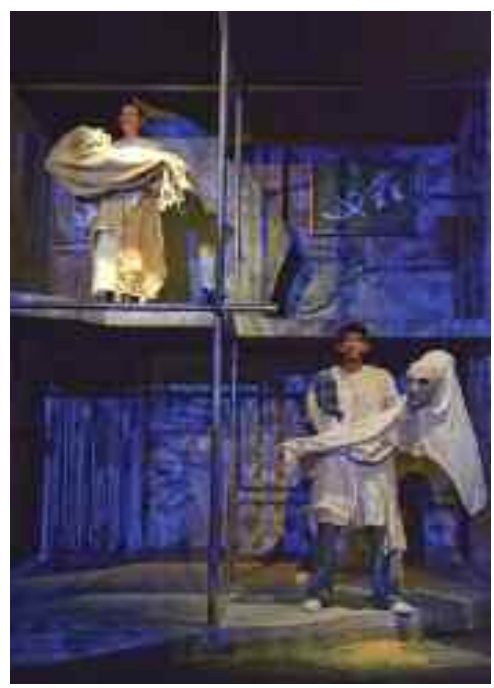

egymáshoz viszonyítva is harmonikus jelmez-maszk együttes az Anyóé (Fehér Ló Fia édesanyja), ráadásul Császár Erika egyszerre karcos és puha orgánuma – átéltséggel párosulva – szépen indítja útnak a mesét: mintha az idők mélyéből szólna, mégis itt van velünk. Ő az, aki feltárja – részben legalábbis – a hetvenhetedik szoba titkát: friss asszonyi kíváncsisága (mint Éváé és Judité) révén támadt sötétség a földön; a fiára vár a feladat, hogy kiköszörülje a világ rendjén ejtett csorbát, visszaszerezze a fényt. Mindenestül telitalálat az alvilág (akár a Tótékból ismerős budi) bejáratát őrző Hétszűnyű Kaponyányi Monyók. Őt látva igazi értelmet kap a bábszínházi működés: ezt a trükkösen-talányosan-kígyómódra folyton méretet változtatni képes, gyerekszerű és ősöreg, sima, tárgyilagosan ironikus figurát Janicsek Péter kelti életre; minden értelemben belülről. Amit mozgásban-hangban művel, elismerésre méltó. Jó ötlet, hogy mindhárom megmentésre váró királylány maszkjában Gyurkovics Zsófia jelenik meg (ebben az évadban szerződött a Mesebolthoz). Vasgyúró és Kőmorzsoló szerepében Kőmíves Csongor és Takács Dániel is kitettek magukért, nem rajtuk múlt, hogy a botos bábokkal megvívott sárkányütközetek nem teremtik meg a kellő feszültséget. Fehér Ló Fia szerepében a nyakigláb Helvaci Ersan David kamaszos-friss hangja hallatszik (a Kaposvári Egyetem színészhallgatója, gyakorlati idejét tölti a Meseboltban).

A tapsrendnél aztán minden szereplő leveti a maszkját. Végigpásztázva az arcokon – különös tekintettel a címszereplő homlokába hulló csapzott tincsekre, a bogárszemében fölfénylő mosolyra – az a benyomásunk támad: kár, hogy csak most láthatjuk őket.

(Galuska László Pál: *Fehér Ló Fia*. Rendező: Kovács Géza. Tervező: Oroszy Csaba. Filmbejátszás: Kaczmarski Ágnes. Zene: Lázár Zsigmond. Dramaturg: Dobák Lívia. Szereplők: Császár Erika, Gyurkovics Zsófia, Kőmíves Csongor, Takács Dániel, Janicsek Péter mv., Helvaci Ersan David eh. Bemutató: 2016. november 27-én.)

HALF LIGHT, HALF DARKNESS

Szombathely's Mesebolt Puppet Theater, directed by Géza Kovács, is one of the best in Hungary. Its performances are characterized by the ensemble's search for a diversity of approaches, high quality, new directions and – more often than not – risk. These characteristics are displayed in three pieces from their 2016/17 autumn program: King Greenbeard, Purple Goat and Son of the White Mare. These pieces are not only intended for children, and in all three, the woman's point of view is key. In King Greenbeard, the smart queen delicately questions and undermines the male-centered view of the world found so often in traditional folk tales. In the wonderful playfulness of The Purple Goat, the girls in bibbed shorts sometimes tease the one lone boy. This type of teasing is immediately registered by the 4-5-year-old girls in the audience and join in. In Mesebolt's version of Son of the White Mare, the hero's mother commits a mortal sin; she releases dragons which swallow all the light of the world.